

Skriftlig høringsinnspill fra Juristforbundet til justiskomiteen Dok 8:167(2022-2023)

Representantforslag om lovregulering av skjulte etterforskningsmetoder

Juristforbundet viser til forslagsstillernes prinsipielle begrunnelse og deler deres påpekning av nødvendigheten av utredning av behovet for eventuelle forslag om lovregulering av skjulte etterforskningsmetoder.

Politi og påtalemyndigheten har et åpenbart behov for fortsatt å sikres metoder som gjør dem i stand til å bekjempe alvorlig kriminalitet. Juristforbundet vil påpeke at det er viktig at det legges til rette for en god og effektiv kriminalitetsbekjempelse – men da selvfølgelig godt innenfor rettsstatens rammer. Politiets og påtalemyndighetens behov må imidlertid avveies mot prinsippet om at staten ikke kan gjøre inngrep i borgernes rettigheter uten hjemmel i lov. Legalitetsprinsippet er særskilt strengt på strafferettens område. Spørsmålet har som forslagstillerne peker på, blitt diskutert gjennom flere år. På tross av dette er ordningen i Norge at spørsmålet fortsatt er regulert på ulovfestet grunnlag. Grensene for hva som er lovlig er utviklet gjennom rettspraksis, og Riksadvokaten regulerer metodebruken gjennom rundskriv, supplert med en ikke-offentlig instruks. Dette reduserer domstolenes mulighet til å føre kontroll av hvordan politiet utøver sin virksomhet.

Riksadvokatens prisverdige gjennomgang og opprydding i ransakingspraksis viser nødvendigheten av lovregulering av inngripende tiltak. Det viser også viktigheten av at påtalemyndigheten har en sentral styrende og kontrollerende rolle overfor politiets arbeid og metodebruk. Selv om påtalemyndigheten i dette tilfellet også kan ha begått feil, så var det øverste påtalemyndighet som på eget initiativ som sørget for å korrigere praksis. Når det foreligger lovregulering vil påtalemyndighetens mulighet til å sikre rettssikre prosesser på et

tidligere tidspunkt, supplert med nødvendig domstolskontroll, øke. Juristforbundet mener også at en sterkere påtalemyndighet med nødvendige ressurser til å utøve god legalitetskontroll og ledelse av politiets etterforskning er en forutsetning for en mer effektiv kriminalitetsbekjempelse enn i dag. Sammen med en grunnleggende forståelse for at domstolenes mulighet til å utøve domstolskontroll sammen med alle sine andre oppgaver forutsetter en forpliktende opptrappingsplan for investeringer og drift av domstolene. Samtidig er det selvfølgelig viktig at en lovregulering ikke gjør at etterforskningsmetoden ikke er anvendelig.

Over tid har flere grove justisfeil blitt avdekket. Fremleggelsen av rolleforståelsesutvalgets rapport og flere andre saker som har fått stor offentlig interesse kan antas å ha skapt tvil om politiet har holdt seg innenfor de rettslige rammene de har – og kan også ha vist at det har de faktisk ikke gjort. At det har oppstått en slik grunnleggende tvil bør i seg selv være en viktig begrunnelse for at man utreder spørsmålet om lovregulering og rettslige kontrollmuligheter uavhengig av hvilken rolle man spiller innenfor rettssystemet i et liberalt demokrati.

Å eventuelt lovregulere politiets ikke-lovregulerte etterforskningsmetoder innebærer ikke nødvendigvis at **alle** disse som for eksempel spaning må lovreguleres. Men forslaget fra Venstre om utredning av regulering av ikke-lovregulerte etterforskningsmetoder bør støttes av alle partier som er opptatt av effektiv kriminalitetsbekjempelse innenfor rammen av en liberal rettsstat som tar både politiets behov og innbyggernes rettssikkerhet på alvor.